

EVROPSKÁ KOMISE

Neoficiální překlad dokumentu ze dne
4.10.2011 SEK(2011) 1169 v konečném
znění, vypracovaného GŘ pro vnitřní trh
a služby.

PRACOVNÍ DOKUMENT ÚTVARŮ KOMISE

**tykající se použití práva EU o zadávání veřejných zakázek na vztahy mezi zadavateli
("spolupráce v rámci veřejného sektoru")**

OBSAH

1.	Úvod.....	3
2.	Obecná zásada: Právní předpisy EU týkající se veřejných zakázek se vztahují na smlouvy mezi zadavateli	4
3.	Využití vlastních prostředků pro výkon veřejných úkolů – spolupráce v rámci veřejného sektoru, která může spadat mimo oblast působnosti právních předpisů EU o veřejných zakázkách	5
3.1.	Přehled rozdílných koncepcí rozvinutých v judikatuře	5
3.2.	Spolupráce prostřednictvím samostatných právních subjektů („institucionalizovaná/vertikální spolupráce“, „interní judikatura“)	6
3.2.1.	Podíl na kapitálu interního subjektu	7
3.2.2.	První kritérium podle věci Teckal: Nezbytná kontrola nad interním subjektem (organizační závislost).....	9
3.2.3.	Druhé kritérium podle věci Teckal: Většina činností interního subjektu se musí omezit na úkoly, které jsou mu svěřeny kontrolujícím subjektem/kontrolujícími subjekty (hospodářská závislost)	11
3.2.4.	Další, dosud nevyřešené otázky týkající se interních scénářů.....	12
3.3.	Neinstitucionalizovaná/horizontální spolupráce při společném plnění veřejných úkolů	13
3.3.1.	Věcná charakteristika horizontální spolupráce mezi zadavateli, na niž se nevztahují pravidla EU o zadávání veřejných zakázek	13
3.3.2.	Odlišení opravdové „spolupráce“ od běžné veřejné zakázky.....	13
3.3.3.	Možná omezení činností na komerčním trhu	14
3.4.	Shrnutí.....	14
4.	Výkon veřejného úkolu za využití externích prostředků – jiné vzájemné vztahy mezi veřejnými orgány	18
4.1.	Přerozdělení pravomocí mezi veřejné orgány.....	18
4.2.	Mimosmluvní přidělení úkolů	19
4.3.	Vztah mezi pravidly pro zadávání veřejných zakázek a některými výlučnými právy	20
4.4.	Vztahy mezi zadavateli v souvislosti s dohodami o společném nebo ústředním nákupu.....	22

1. Úvod

V souladu se směrnicemi EU o veřejných zakázkách byly v roce 2009 zveřejněny veřejné zakázky v hodnotě 420 miliard EUR. Cílem těchto pravidel je zajistit, aby příslušné veřejné nákupy byly otevřeny hospodářské soutěži dodavatelů z celého vnitřního trhu.¹ Současně právo EU neomezuje možnost zadavatele, aby při výkonu jemu svěřených úkolů ve veřejném zájmu použil vlastních administrativních, technických a jiných prostředků, ani mu nedává za povinnost obrátit se na vnější subjekty, které nenáleží do jeho vlastní struktury.

O tom, zda se směrnice EU o veřejných zakázkách vztahují i na různé druhy situací, kdy se zadavatelé snaží zajistit plnění svých veřejných úkolů společně, se vede diskuze. Soudní dvůr Evropské unie (dále jen „Soudní dvůr“) potvrdil, že u smluv mezi zadavateli se nedá automaticky předpokládat, že se na ně nevztahují předpisy EU o veřejných zakázkách. Judikatura Soudního dvora však rovněž ukázala, že některé formy spolupráce mezi zadavateli nemohou být kvalifikovány jako veřejné zakázky.

Je proto třeba na jedné straně rozlišovat mezi činnostmi v rámci veřejných zakázek, které by měly využívat otevřené hospodářské soutěže mezi hospodářskými subjekty, jak to zaručují předpisy EU týkající se veřejných zakázek, a na druhé straně mezi jinou úpravou, kterou mohou zadavatelé využívat k zajištění výkonu svých veřejných úkolů a která nespadá do působnosti směrnic EU o veřejných zakázkách.

V současné době je pro zadavatele usilující o spolupráci obtížné zjistit, kdy platí směrnice EU o veřejných zakázkách a kdy ne.

Potřeba vrhnout nové světlo na tento problém byla zdůrazněna ve zprávě Evropského parlamentu, která žádá „Komisi a členské státy, aby veřejně zpřístupnily informace o právních důsledcích těchto rozsudků [o spolupráci v rámci veřejného sektoru]“.²

Tento dokument se snaží na uvedený požadavek reagovat. Jeho cílem je poskytnout širší přehled stávající judikatury Soudního dvora. Dokument sjednocuje a shrnuje tuto judikaturu, a pokud to rozhodnutí Soudního dvora umožňují, vyvozuje z ní určité závěry. Nevytváří žádná nová pravidla ani požadavky. Namísto toho se snaží přispět k lepšímu pochopení a využívání stávajícího právního prostředí. Jeho cílem je být přínosem pro všechny strany zapojené do veřejných zakázek, zejména pro veřejné orgány na všech

---

¹ Celý trh s veřejnými zakázkami v EU má hodnotu přibližně 17 % HDP Evropské unie. Směrnice EU o veřejných zakázkách upravují pouze zadávání těch smluv, které překračují určitý limit. V roce 2009 dosáhla hodnota těchto smluv 3,6 % HDP Evropské unie. U zbývajících částí trhu s veřejnými zakázkami musí členské státy dodržovat zásady práva EU týkající se zákazů diskriminace, rovného zacházení s účastníky apod., pokud je udělení zakázky v zájmu podniků usazených v rozdílném členském státě.

² Zpráva z vlastního podnětu o „novém vývoji v oblasti veřejných zakázek“ podaná poslankyní Heide Rühle (usnesení Evropského parlamentu ze dne 18. května 2010 o novém vývoji v oblasti veřejných zakázek (2009/2175(INI)).

úrovních správy.³ Pokyny obsažené v tomto dokumentu se omezují na oblast veřejných zakázek a nedotýkají se pravidel EU pro hospodářskou soutěž a státní podporu.

Dokument připomíná, že se na veřejné zakázky mezi zadavateli vztahují směrnice EU o veřejných zakázkách (oddíl 2), zabývá se různými formami spolupráce mezi zadavateli, které lze vyjmout z působnosti těchto pravidel (oddíl 3), a následně jinými typy vztahů na základě práva EU pro veřejné zakázky (oddíl 4).

Tento pracovní dokument útvarů Komise je orientačním dokumentem a nelze jej považovat žádným způsobem za závazný pro tento orgán. V každém případě je třeba si uvědomit, že výklad práva EU přísluší ve všech případech výhradně Soudnímu dvoru Evropské unie.

2. OBECNÁ ZÁSADA: PRÁVNÍ PŘEDPISY EU TÝKAJÍCÍ SE VEŘEJNÝCH ZAKÁZEK SE VZTAHUJÍ NA SMLOUVY MEZI ZADAVATELI

Směrnice EU o veřejných zakázkách se uplatňují, pokud zadavatelé a subjekty uzavřou úplatné smlouvy s rozdílným právním subjektem. Jakmile je taková smlouva uzavřena, není rozdíl v tom, zda je smluvní strana soukromá či veřejná. To jasně vyplývá z příslušných ustanovení směrnic i z judikatury Soudního dvora.

V čl. 1 odst. 8 směrnice 2004/18/ES⁴ („směrnice o veřejném sektoru“) se stanoví toto:

„Pojmy „zhotovitel“, „dodavatel“ nebo „poskytovatel služeb“ označují jakoukoli fyzickou nebo právnickou osobu nebo veřejný subjekt nebo skupinu těchto osob či subjektů, která na trhu nabízí, v uvedeném pořadí, provedení stavebních prací nebo staveb, výroby nebo služby.“ (zdůraznění doplněno)

V čl. 1 odst. 7 směrnice 2004/17/ES⁵ („směrnice o veřejných službách“) se stanoví toto:

„Zhotovitel“, „dodavatel“ nebo „poskytovatel služeb“ může být fyzická nebo právnická osoba nebo zadavatel ve smyslu čl. 2 odst. 2 písm. a) nebo b), nebo skupina těchto osob/zadavatelů, která na trhu nabízí, v uvedeném pořadí, uskutečnění stavebních prací nebo staveb, výrobků, nebo služeb.“ (zdůraznění doplněno)

V souladu s tím došel Soudní dvůr k závěru, že „okolnost, že poskytovatel služeb je veřejnou entitou odlišnou od příjemce služeb, použití [směrnice] nebrání“.⁶ Pro uplatnění

³ Veřejná konzultace byla zahájena „zelenou knihou o modernizaci politiky EU v oblasti zadávání veřejných zakázek: Směrem k efektivnějšímu evropskému trhu veřejných zakázek“ (KOM(2011) 15 v konečném znění, Brusel, 27. 1. 2011), jejímž cílem je stanovit, jak by měla být oblast veřejných zakázek upravena v budoucnosti. Do přijetí a provedení jakýchkoli nových právních předpisů je cílem tohoto pracovního dokumentu útvarů Komise objasnit stávající právní situaci.

⁴ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/18/ES ze dne 31. března 2004 o koordinaci postupů při zadávání veřejných zakázek na stavební práce, dodávky a služby (Úř. věst. L 134, 30.4.2004, s. 114–240).

⁵ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/17/ES ze dne 31. března 2004 o koordinaci postupů při zadávání zakázek subjekty působícími v odvětví vodního hospodářství, energetiky, dopravy a poštovních služeb (Úř. věst. L 134, 30.4.2004, s. 1–113).

předpisů EU o veřejných zakázkách „v zásadě postačuje, aby zakázka byla sjednána smlouvou mezi regionálním nebo místním orgánem na straně jedné a subjektem právně odlišným od tohoto orgánu na straně druhé“.⁷ Pokud jsou z rozsahu působnosti vnitrostátních předpisů o veřejných zakázkách vyňaty „vztahy navázané mezi veřejnou správou, jejími veřejnoprávními subjekty a obecně veřejnoprávními subjekty neobchodní povahy bez ohledu na povahu těchto vztahů“, jde o nesprávné provedení směrnic EU o veřejných zakázkách.⁸

3. VYUŽITÍ VLASTNÍCH PROSTŘEDKŮ PRO VÝKON VEŘEJNÝCH ÚKOLŮ – SPOLUPRÁCE V RÁMCI VEŘEJNÉHO SEKTORU, KTERÁ MŮŽE SPADAT MIMO OBLAST PŮSOBNOSTI PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ EU O VEŘEJNÝCH ZAKÁZKÁCH

3.1. Přehled rozdílných koncepcí rozvinutých v judikatuře

Judikatura Soudního dvora v oblasti veřejných zakázek ukázala, že právo EU neomezuje možnost zadavatele⁹, aby při výkonu jemu svěřených úkolů ve veřejném zájmu použil vlastních administrativních, technických a jiných prostředků, ani mu nedává za povinnost obrátit se na vnější subjekty, které nenáleží do jeho vlastní struktury¹⁰.

Pokud zadavatel vykonává veřejný úkol za použití svých vlastních prostředků a není uzavřena úplatná smlouva, protože situace se týká jedné a téže právnické osoby, tj. všechny prostředky potřebné k výkonu úkolu má zadavatel k dispozici v rámci vlastních organizačních složek, právo EU týkající se veřejných zakázek se neuplatňuje. Příklad: Městská rada poskytuje služby dopravní obsluhy na svém území prostřednictvím svého interního dopravního oddělení.

Kromě toho je možné, aby se výkon veřejných úkolů za použití vlastních zdrojů uskutečňoval ve spolupráci s jinými zadavateli. Několik zadavatelů může vzájemně spolupracovat. Pokud při tom nedochází k odměňování nebo k výměně vzájemných práv a povinností, nejedná se o poskytování služby ve smyslu práva EU o veřejných

---

⁶ Rozsudek Soudního dvora ve věci Komise ES proti Spolkové republice Německo, C-480/06, Sb. rozh. 2009, s. I 04747, bod 33.

⁷ Rozsudek Soudního dvora ve věci Teckal Srl proti Comune di Viano a Azienda Gas-Acqua Consorziale (AGAC) di Reggio Emilia, C-107/98, Sb. rozh. 1999, s. I 08121, bod 50.

⁸ Rozsudek Soudního dvora ve věci Komise proti Španělsku, C-84/03, Sb. rozh. 2005, s. I 00139, bod 40.

⁹ Vzhledem k tématu – spolupráce v rámci veřejného sektoru – se tato poznámka týká pouze chování „zadavatelů“ ve smyslu směrnice 2004/18/ES, nikoli „veřejných podniků“ ve smyslu definice uvedené ve směrnici o veřejných službách nebo soukromých podniků provozujících činnost na základě zvláštních nebo výlučných práv podle směrnice 2004/17/ES. Pokud jde o „zadavatele (*contracting authorities*)“, na které se vztahuje definice „zadavatelů (*contracting entities*)“ podle směrnice o veřejných službách, je třeba uvést, že jejich zvláštní situace při spolupráci v rámci veřejného sektoru nebyla nikdy Soudním dvorem výslovně zkoumána. Obecně by závěry týkající se „zadavatelů (*contracting authorities*)“ měly OBDOBĚ platit také v případech, že jednájí jako „zadavatelé (*contracting entities*)“, s výjimkou situace, kdy by mohly být v platných předpisech výrazně rozdíly. Je rovněž nutné zaznamenat, že směrnice o veřejných službách obsahuje v článku 23 ustanovení týkající se některých typů spolupráce v rámci veřejného sektoru (je možné až trojstranné uspořádání).

¹⁰ Rozsudek Soudního dvora ve věci Stadt Halle a RPL Recyclingpark Lochau GmbH proti Arbeitsgemeinschaft Thermische Restabfall- und Energieverwertungsanlage TREA Leuna, C-26/03, Sb. rozh. 2005, s. I 00001, bod 48.

zakázkách. Za těchto okolností se právní předpisy EU o veřejných zakázkách neuplatňují. Příklad: Vzájemná dohoda mezi sousedními obcemi o tom, že jejich hudební tělesa budou hrát na oslavách druhého města.

Pokud spolu zadavatelé uzavřou úplatné smlouvy (tj. v nichž jsou uvedena vzájemná práva a povinnosti), naskýtá se otázka, zda tyto smlouvy mohou být vyňaty z oblasti působnosti směrnic EU o veřejných zakázkách, přestože platí obecné pravidlo, že smlouvy mezi různými právními osobami spadají do této oblasti. Podle judikatury Soudního dvora je to skutečně za určitých okolností možné. Pokud zadavatelé spolupracují za účelem společného výkonu úkolů ve veřejném zájmu, mohou být zadány zakázky, aniž by při tom bylo povinností aplikovat právo EU o veřejných zakázkách. Taková spolupráce může mít formu společné kontroly třetího subjektu, kterému byl svěřen výkon úkolu („vertikální/institucionalizovaná spolupráce“). Alternativně k tomuto účelu nemusí být vytvořen nový nebo speciálně jmenovaný subjekt („horizontální/neinstitucionalizovaná spolupráce“).

3.2. Spolupráce prostřednictvím samostatných právních subjektů („institucionalizovaná/vertikální spolupráce“, „interní judikatura“)

Je jasně stanoveno, že se směrnice EU o veřejných zakázkách použijí, pokud zadavatelé zadají veřejné zakázky, tj. uzavřou úplatné smlouvy v písemné formě se třetí stranou, jejichž předmětem je provedení stavebních prací, dodání výrobků nebo poskytnutí služeb ve smyslu těchto směrnic. Použijí se i v případě, kdy zadavatelé udělí koncese na stavební práce podle směrnice o veřejném sektoru.

V rozsudku Soudního dvora ve věci *Teckal*¹¹ vyložil Soudní dvůr toto pravidlo funkčním způsobem. Stanovil dvě kumulativní kritéria pro vyloučení vztahu zadavatele a jiné právní osoby z oblasti působnosti předpisů EU o veřejných zakázkách. Podle Soudního dvora se na tento vztah nevztahuje právo EU v oblasti veřejných zakázek, pokud:

- (1) zadavatel vykonává nad dotyčnou právní osobou **kontrolu obdobnou kontrole, kterou vykonává nad vlastními organizačními složkami**, a
- (2) současně uvedená právní osoba **uskutečňuje většinu své činnosti se zadavatelem nebo zadavateli, kteří ji kontrolují**¹².

Soudní dvůr tedy došel na základě **interní správní autonomie zadavatelů** k závěru, že právo EU týkající se zadávání veřejných zakázek (tj. nejen směrnice, ale i zásady Smluv)

---

¹¹ Rozsudek Soudního dvora ve věci *Teckal*, C-107/98, bod 50. „*Co se týče existence smlouvy, musí vnitrostátní soudce ověřit, zda byla úmluva uzavřena mezi dvěma odlišnými osobami. V tomto ohledu [...] v zásadě postačuje, aby zakázka byla sjednána smlouvou mezi regionálním nebo místním orgánem na straně jedné a subjektem právně odlišným od tohoto orgánu na straně druhé. Může tomu být jinak pouze v případě, že regionální nebo místní orgán nad dotčeným subjektem vykonává kontrolu obdobnou kontrole, kterou vykonává nad vlastními organizačními složkami, a že tento subjekt uskutečňuje většinu své činnosti s obcí nebo obcemi, které jej vlastní.*“

¹² Na základě rozsudku Soudního dvora došla italská Conseil d'Etat k závěru, že AGAC je interní společností obce Viano (Consiglio di Stato, Sezione Quinta, rozsudek č. 2605 ze dne 9. května 2001).

se nepoužije v případě, že zadavatel uzavře smlouvu se třetí stranou, která je na něm **nezávislá** pouze **formálně, ale nikoli podstatně**. Tato judikatura se vztahuje na případy **bez účasti soukromého kapitálu** třetí strany, **kteřá závisí jak organizačně, tak ekonomicky** na zadavateli. Příklad: Městská rada poskytuje služby dopravní obsluhy na svém území prostřednictvím dopravní společnosti, kterou vlastní a kontroluje.

V následných rozhodnutích¹³ specifikoval Soudní dvůr, že interní pojetí je možné i u spolupráce v rámci veřejného sektoru, a stanovil, že obě kritéria vyplývající z věci *Teckal* může společně plnit několik zadavatelů. Příklad: Dvě městské rady poskytující služby dopravní obsluhy na svém území prostřednictvím společné a společně kontrolované dopravní společnosti.

Pro účely tohoto dokumentu je tato spolupráce kvalifikována jako „institucionalizovaná“ nebo „vertikální“, protože se týká zadavatelů, kteří uzavírají smlouvu na provedení úkolu se samostatným, společně vlastněným a kontrolovaným subjektem, který jedná jako poskytovatel služby.

Tuto interní výjimku uznal Soudní dvůr jak ve vztahu k veřejným zakázkám a koncesím na stavební práce, na něž se vztahují směrnice EU o veřejných zakázkách, tak ve vztahu ke koncesím na služby, na něž se jinak vztahují zásady stanovené ve Smlouvě.

V této souvislosti je třeba poznamenat, že i když se na vztah mezi kontrolujícím zadavatelem nebo zadavateli na jedné straně a kontrolovaným subjektem na straně druhé nemusí vztahovat právní předpisy EU o veřejných zakázkách vzhledem k tomu, že jde o interní situaci, subjekt, který se považuje za interní, by se běžně považoval i za „veřejnoprávní subjekt“ s povinností dodržovat právní předpisy EU o veřejných zakázkách, pokud jde o jeho vlastní zadání veřejné zakázky.

V následujících oddílech jsou podrobně uvedeny podmínky stanovené judikaturou Soudního dvora týkající se interních operací, které je třeba posoudit při rozhodování, zda se použijí právní předpisy EU o veřejných zakázkách, či nikoli.

3.2.1. Podíl na kapitálu interního subjektu

Podle judikatury nemůže zadavatel vykonávat interní kontrolu nad subjektem, pokud jsou spoluvlastníky tohoto subjektu rovněž jeden nebo několik soukromých podniků.¹⁴ To platí i v případě, kdy zadavatel může bez ohledu na účast soukromého kapitálu přijímat nezávisle veškerá rozhodnutí týkající se uvedeného subjektu. Soudní dvůr vysvětlil, že vztah mezi veřejným orgánem, který je zadavatelem, a jeho vlastními organizačními útvary se řídí úvahami a požadavky specifickými pro dosahování cílů veřejného zájmu.

---

¹³ Rozsudek Soudního dvora ve věci *Coditel Brabant SA proti Commune d'Uccle a Région de Bruxelles-Capitale*, C-324/07, Sb. rozh. 2008, s. I 08457, a *Sea Srl proti Comune di Ponte Nossa*, C-573/07, Sb. rozh. 2009, s. I 08127.

¹⁴ „Naopak účast, byť i minoritní, soukromého podniku na kapitálu společnosti, ve které má rovněž účast dotčený zadavatel každopádně vylučuje, aby tento zadavatel mohl vykonávat nad touto společností kontrolu obdobnou té, kterou vykonává nad svými organizačními útvary.“ (Rozsudek Soudního dvora ve věci *Stadt Halle*, C-26/03, bod 49.)

Naopak jakákoli investice soukromého kapitálu do podniku je podřízena úvahám specifickým pro soukromé zájmy a její cíle jsou odlišné povahy.¹⁵ To platí také pro „čistě kapitálové injekce“ soukromé společnosti do interního subjektu (např. nákup akcií, nikoli poskytnutí standardního úvěru¹⁶), a to i v případě, že nejde o příspěvek na provoz.

- Význam možné budoucí účasti soukromého kapitálu

Zpravidla musí být **v době udělení zakázky**¹⁷ zjištěno, zda existuje účast soukromého podniku na kapitálu společnosti, jíž se předmětná veřejná zakázka uděluje.¹⁸ Budoucí otevření kapitálu společnosti se zohlední, pouze pokud existuje v okamžiku udělení zakázky společnosti konkrétní a krátkodobá perspektiva takového otevření.¹⁹

Pouhá teoretická možnost účasti soukromého subjektu na kapitálu interního subjektu nezpochybňuje interní vztah mezi veřejným zadavatelem a dceřinou společností.²⁰

Kdyby však měla být zakázka společnosti udělena bez vyhlášení soutěže na základě interní výjimky, následné získání podílu ve společnosti soukromými investory kdykoli během doby platnosti smlouvy by představovalo **změnu v základních podmínkách** udělení zakázky. Za těchto okolností musí být na zakázku vyhlášena soutěž.²¹

- **100% účast veřejného sektoru na kapitálu interního subjektu**

Na výhradní vlastnictví kapitálu zadavateli je naopak třeba pohlížet jako na známku existence kontroly vyžadované pro interní výjimku, ale nikoli jako na faktor, který je sám o sobě rozhodující.²²

To však neplatí, pokud zadavatelé založí ziskovou společnost, která je na nich naprosto nezávislá. Tuto situaci ilustruje také případ *Parking Brixen*, v němž byl subjekt v době

---

¹⁵ Rozsudek Soudního dvora ve věci Stadt Halle, C-26/03, bod 50.

¹⁶ Za „standardní úvěr“ by nebylo např. považováno, kdyby existovala možnost přeměnit úvěr při jeho splácení na akcie interního subjektu.

¹⁷ Rozsudek Soudního dvora ve věci Stadt Halle, C-26/03, body 15 a 52, a Sea, C-573/07, bod 47.

¹⁸ Výjimečně a za zvláštních okolností může být třeba vzít do úvahy události, k nimž došlo po datu, kdy byla dotyčná zakázka udělena. Jde zejména o případ, kdy obchodní podíl společnosti, které je zakázka zadána, původně zcela vlastnil zadavatel a převedl jej na soukromý podnik krátce po zadání dotyčné veřejné zakázky uvedené společnosti v rámci umělé konstrukce, která je určena k obcházení pravidel práva EU v této oblasti (viz rozsudek ve věci Komise proti Rakousku, C-29/04, Sb. rozh. 2005, s. I 9705, body 38 až 41).

¹⁹ Sea, bod 50.

²⁰ Viz sdělení IPPP, pozn. pod čarou 14. Tento postoj mezitím potvrdil Evropský soudní dvůr v rozsudku ve věci Komise proti Itálii, C-371/05, Sb. rozh. 2008, s. I 00110, bod 29.

²¹ Sea, bod 53.

²² Rozsudek Soudního dvora ve věci Carbotermo SpA a Consorzio Alisei proti Comune di Busto Arsizio a AGESP SpA., C-340/04, Sb. rozh. 2006, s. I 04137, bod 37: „*Okolnost, že zadavatel vlastní, sám nebo s jinými veřejnými orgány, veškerý kapitál společnosti, které byla zakázka zadána, naznačuje, nikoliv však rozhodujícím způsobem, že tento zadavatel vykonává nad touto společností kontrolu obdobnou kontrole, kterou vykonává nad vlastními organizačními složkami.*“

udělení zakázky ve vlastnictví zadavatele, ale byl do určité míry nezávislý²³ (viz další oddíl), což vedlo Soudní dvůr k rozhodnutí, že se nejedná o interní status.

3.2.2. První kritérium podle věci Teckal: Nezbytná kontrola nad interním subjektem (organizační závislost)

Zadavatel musí vykonávat nad interním subjektem „kontrolu obdobnou kontrole, kterou vykonává nad vlastními organizačními složkami“²⁴. Způsob, jakým je kontrola uskutečňována, není podstatný, tj. může to být **prostřednictvím pravomocí podle soukromého nebo veřejného práva**. Posouzení požadavku „obdobné kontroly“ „*musí zohlednit všechna relevantní právní ustanovení a relevantní okolnosti. [...] Musí se jednat o možnost rozhodujícího vlivu jak nad strategickými cíli, tak nad důležitými rozhodnutími.*“²⁵

V tomto ohledu je třeba zvážit následující skutečnosti.

- Společná kontrola několika zadavatelů nad interním subjektem

Soudní dvůr stanovil ve svém rozsudku ve věci *Coditel* nové skutečnosti týkající se prvního kritéria podle věci *Teckal*. Soudní dvůr objasnil, že ačkoli musí být kontrola vykonávaná nad interním subjektem efektivní, není podstatné, zda je vykonávána individuálně. Potvrdil tím zásadu, že **kontrola ve smyslu prvního kritéria ve věci Teckal může být vykonávána společně**.

Tuto širší interpretaci odůvodnil Soudní dvůr hlavně na základě toho, že přísnější výklad tohoto kritéria by znemožnil použít výjimku podle věci *Teckal* ve většině případů, v nichž se jedná o spolupráci mezi zadavateli. Ve stejném duchu Soudní dvůr stanovil, že **není podstatné, jaký postup používají kontrolující zadavatelé při přijímání kolektivních rozhodnutí**. Např. použití většinového hlasování nezruší zavedení (společné) kontroly všemi zúčastněnými zadavateli.²⁶ Z toho plyne, že „*v případě, že se veřejný orgán stane menšinovým akcionářem akciové společnosti s výhradně veřejnou kapitálovou účastí, za účelem zadání řízení veřejné služby této společnosti, pak kontrola, jakou orgány veřejné správy, které jsou členy této společnosti, nad ní vykonávají, může být kvalifikována jako obdobná kontrole, jakou vykonávají nad svými vlastními organizačními složkami, v případě, že je těmito orgány vykonávána společně*“.^{27 28}

- Potřebný rozsah pravomocí nad interním subjektem

---

²³ Rozsudek Soudního dvora ve věci *Parking Brixen GmbH proti Gemeinde Brixen a Stadtwerke Brixen AG.*, C-458/03, Sb. rozh. 2005, s. I 08585, bod 70.

²⁴ Rozsudek Soudního dvora ve věci *Teckal*, C-107/98, bod 50.

²⁵ Rozsudek Soudního dvora ve věci *Parking Brixen*, C-458/03, bod 65, C-371/05, bod 24.

²⁶ Rozsudek ve věci *Coditel*, C-324/07, bod 51.

²⁷ Rozsudek Soudního dvora ve věci *Sea*, C-573/07, bod 63.

²⁸ Ve věci *Consorzio Aziende Metano (Coname) proti Comune di Cingia de' Botti*, C-231/03, Sb. rozh. 2005, s. I 07287, došel Soudní dvůr k závěru, že minoritní podíl ve výši 0,97 % je tak malý, že brání obci ve výkonu interní kontroly nad koncesionářem. V následných rozhodnutích však Soudní dvůr uznal možnost společné kontroly několika zadavatelů, kteří by jednotlivě mohli mít pouze malý minoritní podíl, nad interním subjektem.

Aby bylo možné dodržet první kritérium podle věci *Teckal*, musí si zadavatel ponechat dostatečný stupeň kontroly, aby měl možnost omezit svobodu jednání dotyčného subjektu.

Ve věci *Coditel* byla skutečnost, že **rozhodovací orgány** koncesionáře se **skládaly** pouze ze zástupců zadavatelů účastnících se spolupráce, považována za silnou známku existence interní kontroly.

Korporativní forma interního subjektu *jako taková* není rozhodující, ale může sloužit jako určité vodítko. Ve věci *Coditel* např. Soudní dvůr zdůraznil, že interní subjekt neměl formu akciové společnosti, „*kteřá může prosazovat cíle nezávisle na svých akcionářích, ale ve formě obecní družstevní společnosti*“. Podle příslušného zákona tedy nemůže mít obchodní povahu.²⁹

Ve věci *Carbotermo*³⁰ došel Soudní dvůr k závěru, že kontrola vykonávaná jedním zadavatelem nad jiným subjektem, která se omezuje pouze na **šíři, kterou právo obchodních společností** přiznává většině akcionářů, by nemusela být dostatečná, aby šlo o kontrolu ve smyslu prvního kritéria podle věci *Teckal*. V takovém případě se významně omezuje schopnost zadavatele ovlivňovat rozhodnutí dotyčného subjektu.³¹ Podobně, pokud zadavatel ovlivňuje rozhodnutí subjektu pouze prostřednictvím **holdingové společnosti**, může to oslabit případnou kontrolu vykonávanou zadavatelem. V důsledku toho nemusí být splněno první kritérium podle věci *Teckal*.³²

Ve věci *Sea*³³ byl interní subjekt akciovou společností. I když tato korporativní forma nevyklučuje možnost interní kontroly, prozkoumal Soudní dvůr podrobně konkrétní pravomoci zadavatelů – zejména těch, které jim umožňují kontrolu řídicích orgánů v interním subjektu a které jdou nad rámec běžných pravidel platných pro tuto kontrolu v akciové společnosti.

- Potenciální nezávislost/tržní orientace interního subjektu

Ve věcech *Coditel* a *Sea* Soudní dvůr usoudil, že pokud kontrolovaný subjekt získá postavení tržního subjektu a dostatečný stupeň nezávislosti, což by vedlo k tomu, že by kontrola vykonávaná zadavatelem byla slabá, nebylo by nadále dodrženo první kritérium podle věci *Teckal*. V tomto ohledu je kupříkladu třeba brát do úvahy **věcný a geografický rozsah** činností kontrolovaného subjektu a jeho **možnost navazovat vztahy s podniky v soukromém sektoru**.³⁴ Na nedostatečnou tržní orientaci u kontrolovaného subjektu by se mohlo usuzovat, pokud je **geografický rozsah** činností kontrolovaného subjektu omezen na území zadavatelů, kteří jej vlastní, a **rozsah jeho činností** (jinými slovy – cíle, které sleduje)³⁵ je omezen na vykonávání úkolů pro uvedené zadavatele.

---

²⁹ Coditel, bod 37.

³⁰ Viz pozn. pod čarou 22.

³¹ Carbotermo, bod 38, Parking Brixen, bod 70.

³² Carbotermo, body 38 a 39.

³³ Viz pozn. pod čarou 27.

³⁴ Rozsudky Soudního dvora ve věcech Coditel, C-324/07, bod 36, a Sea, C-573/07, bod 73.

³⁵ Coditel, bod 38, Sea, body 74 až 76.

Z toho vyplynulo rozhodnutí, že v případech *Coditel* a *Sea* existovala interní kontrola, zatímco v případě *Parking Brixen* neexistovala.

Kontrolovaný subjekt může **navazovat vztahy s podniky v soukromém sektoru** za předpokladu, že se jedná pouze o doplňkovou činnost k jeho základní činnosti, tj. k poskytování veřejných služeb.³⁶ Úplný zákaz vztahů s podniky v soukromém sektoru by způsobil, že by se druhé kritérium podle věci *Teckal* stalo zbytečným.

Příklad: Pokud je základní činností interního subjektu sběr odpadu pro kontrolující zadavatele a jeho třídění, může to vyžadovat jako doplňkovou činnost prodeje některých kategorií druhotných surovin za účelem jejich recyklace specializovaným entitám soukromého sektoru.³⁷

3.2.3. *Druhé kritérium podle věci Teckal: Většina činností interního subjektu se musí omezit na úkoly, které jsou mu svěřeny kontrolujícím subjektem/kontrolujícími subjekty (hospodářská závislost)*

Aby mohl využívat výjimky jako interní subjekt, musí kontrolovaný subjekt provádět **většinu svých činností** pro kontrolujícího zadavatele nebo kontrolující zadavatele. Cílem tohoto kritéria je zajistit, aby právní předpisy EU v oblasti veřejných zakázek zůstaly použitelné i v případě, že je subjekt kontrolovaný jedním nebo několika zadavateli činný na trhu, a tedy zřejmě může soutěžit s jinými podniky.³⁸

Ve věci *Carbotermo* došel Soudní dvůr Evropské unie k rozhodnutí, že 80% práh založený na obratu stanovený ve směrnici o veřejných službách, při jehož překročení u udělených zakázek se na přidružené podniky nemusí vztahovat uvedená směrnice, se nemůže použít jako referenční pro účely směrnice o veřejném sektoru.³⁹

Ve stejném rozhodnutí však Soudní dvůr podstatným způsobem objasnil pojem „většina činností“.⁴⁰ Podle názoru Soudního dvora je toto kritérium splněno pouze v případě, že je činnost interního subjektu vyhrazena **hlavně** zadavateli. Jakákoli jiná činnost by měla mít pouze **okrajový charakter**.

Pro takové posouzení je relevantní **veškerá činnost, kterou interní subjekt uskutečňuje v rámci zakázky zadané zadavatelem. Toto posouzení je relevantní bez ohledu na to, kdo je beneficentem (zda je to sám zadavatel nebo uživatel plnění), kdo odměňuje zhotovitele (zda je to zadavatel nebo jiní uživatelé plnění) nebo na kterém území jsou tato plnění poskytována.**

---

³⁶ Rozsudek Soudního dvora ve věci *Sea*, C-573/07, body 79 až 80.

³⁷ Rozsudek Soudního dvora ve věci *Sea*, C-573/07, bod 78.

³⁸ *Carbotermo*, bod 60.

³⁹ *Carbotermo*, bod 55. (Tento rozsudek se týkal „staré“ směrnice o veřejných službách (93/38). Článek 23 „nové“ směrnice o veřejných službách (2004/17/ES) však podobně stanoví 80% práh založený na obratu, při jehož překročení se na zakázky udělené tzv. přidruženým podnikům nemusí vztahovat oblast působnosti uvedené směrnice.)

⁴⁰ *Carbotermo*, body 63 až 68.

V případě, že je interní subjekt kontrolován společně několika zadavateli, může být podmínka týkající se „většiny jeho činností“ splněna, pokud uvedený interní subjekt uskutečňuje uvedené činnosti nikoli nezbytně pro jednoho z těchto zadavatelů, avšak pro všechny tyto zadavatele jako celek. Následně, **činnost, která má být zohledněna v případě interního subjektu vlastněného více zadavateli, je tedy taková, kterou subjekt uskutečňuje pro tyto zadavatele jako celek.**⁴¹

3.2.4. Další, dosud nevyřešené otázky týkající se interních scénářů

Následující otázky dosud judikatura Soudního dvora přímo neřešila, ale v praxi se mohou vyskytnout:

- Je možno mít v kontrolujícím subjektu soukromý kapitál?

Otázka týkající se potenciálního soukromého kapitálu v kontrolujícím subjektu se může objevit v případě veřejnoprávních subjektů a nelze vyloučit, že by stále mohly být schopny vykonávat interní kontrolu nad jiným subjektem.

- Je možné „zadání zakázky směrem zdola nahoru“ (kontrolovaný subjekt zadávající zakázku mateřskému subjektu)?

V případě „zadání zakázky směrem zdola nahoru“ lze zaznamenat, že logika interního zadávání zakázek, tj. neexistence dvou subjektů s nezávislým rozhodováním, by stále platila.

- Je možné zadání zakázek mezi „interními sesterskými subjekty“ (zadávání zakázek mezi dvěma interními subjekty kontrolovanými stejným mateřským subjektem)?

V případě „zadání zakázek mezi interními sesterskými subjekty“ se subjekty vzájemně nekontrolují, ale oba jsou kontrolovány stejným mateřským subjektem. Zdá se, že judikatura k interním operacím nevyjímá běžné veřejné zakázky mezi těmito subjekty („interní sesterské subjekty“) z oblasti působnosti pravidel o zadávání veřejných zakázek, protože se tyto subjekty vzájemně nekontrolují. V souladu s judikaturou týkající se interních operací by však formálně mohl být případ, kdy např. zadavatel, který vlastní a kontroluje dva interní subjekty, objedná určité zboží od jedné ze svých interních společností a dodá je druhé společnosti.

---

⁴¹ Carbotermo, body 70 až 71.

3.3. Neinstitutionalizovaná/horizontální spolupráce při společném plnění veřejných úkolů⁴²

3.3.1. Věcná charakteristika horizontální spolupráce mezi zadavateli, na niž se nevztahují pravidla EU o zadávání veřejných zakázek

Rozsudkem ve věci *Hamburg*⁴³ Soudní dvůr akceptoval také vzájemnou spolupráci v rámci veřejného sektoru mimo využití společné kontroly interních subjektů. Soudní dvůr zdůraznil, že právo EU nevyžaduje, aby zadavatelé používali pro společné provádění úkolů ve veřejném zájmu nějakou konkrétní právní formu.⁴⁴ Pro účely tohoto dokumentu se u tohoto typu spolupráce jedná o spolupráci „neinstitutionalizovanou“ nebo „horizontální“, jíž se účastní různí zadavatelé.

Dosud se jednalo o jediný rozsudek Soudního dvora týkající se spolupráce v rámci veřejného sektoru, které se neúčastnily společně kontrolované interní subjekty. Zdá se, že Soudní dvůr vycházel při rozhodování z řady jednotlivých okolností, které byly spojeny s tímto konkrétním případem.

Nicméně vzhledem k aspektům rozsudku, které by mohly mít obecnou platnost, se zdá opodstatněné učinit závěr, že zadavatelé mohou mezi sebou navazovat horizontální spolupráci (aniž by vytvořili společně kontrolovaný „interní“ subjekt), v jejímž rámci lze uzavírat dohody, na které se nevztahuje právo EU o veřejných zakázkách, pokud jsou splněny alespoň tyto podmínky:

- dohoda se týká pouze zadavatelů, neúčastní se soukromý kapitál;⁴⁵
- dohoda má na rozdíl od běžné veřejné zakázky povahu skutečné spolupráce zaměřené na společné provedení společného úkolu; a
- spolupráce se řídí pouze ohledy souvisejícími s veřejným zájmem.

3.3.2. Odlišení opravdové „spolupráce“ od běžné veřejné zakázky

Na základě rozsudku ve věci *Hamburg* se spolupráce zaměřuje na **společné zajištění výkonu veřejného úkolu, který mají provést všichni spolupracující partneři**. Pro tento společný výkon je charakteristická účast a vzájemné povinnosti smluvních partnerů, což vede k vzájemným synergickým účinkům. Neznamená to nutně, že se všichni

---

⁴² Soudní dvůr tento pojem konkrétně nevymezil, když na něj odkázal ve svém rozsudku, tudíž zůstává otevřené, zda se vztahuje k úkolům i) skutečně prováděným zadavatelem, ii) které může podle zákona provádět, nebo iii) které má podle zákona povinnost provádět. Podle názoru útvarů Komise je možné vykládat tento pojem v širším slova smyslu.

⁴³ Viz pozn. pod čarou 6.

⁴⁴ Tamtéž, bod 47.

⁴⁵ V rozsudku ve věci *Hamburg* odkazuje Soudní dvůr na „veřejné orgány“ (*public authorities*), ale podle názoru útvarů Komise by mohla být tato horizontální spolupráce otevřena pro všechny kategorie zadavatelů, tj. rovněž pro veřejnoprávní subjekty (*bodies governed by public law*). Na druhé straně, logickým důsledkem kritéria, že by se této horizontální spolupráce neměl účastnit soukromý kapitál, je skutečnost, že by se nemohly účastnit ani tyto veřejnoprávní orgány, v nichž je zapojen soukromý kapitál.

spolupracující partneři musí účastnit skutečného provedení úkolu rovným dílem – spolupráce může být založena na rozdělení úkolů nebo na určité specializaci. Ve smlouvě však musí být uveden **společný cíl**, tedy společný výkon téhož úkolu.

Příklad: Je-li společným cílem spolupracujících partnerů zpracování odpadů, mohou se podělit o příslušné úkoly tak, že jeden zajišťuje sběr a druhý spalování odpadů.

Obecný výklad judikatury rovněž ukazuje, že je třeba, aby v dohodě šlo o skutečnou spolupráci, na rozdíl od běžné veřejné zakázky, kdy jedna strana provádí určitý úkol za úhradu.⁴⁶ Takové jednostranné zadání úkolu jednou smluvní stranou druhé nemůže být považováno za spolupráci.

Příklad: Dodávky elektřiny do administrativních budov města službou jiného města, aniž by před tím proběhlo zadávací řízení.

Spolupráce se řídí ohledy souvisejícími s dosahováním cílů veřejného zájmu. Proto sice může zahrnovat vzájemná práva a povinnosti, ale nemůže zahrnovat jiné **finanční převody** mezi veřejnými spolupracujícími partnery než ty, které odpovídají úhradě **skutečných** nákladů na práce/služby/dodávky: poskytování služby za úhradu je typickým znakem veřejné zakázky podléhající pravidlům EU o zadávání veřejných zakázek.

3.3.3. Možná omezení činností na komerčním trhu

Soudní dvůr rozhodl, že spolupráce by se měla řídit pouze ohledy na veřejný zájem. Proto by spolupráci nebylo možno z tohoto rámce vyjmout, kdyby se řídila neboli byla určována jinými ohledy, zejména komerčními. Spolupracující autoři by proto v zásadě neměli vykonávat činnost na trhu jako součást spolupráce. Jinými slovy, dohoda o spolupráci by neměla zahrnovat činnosti, které by se nabízely na otevřeném trhu.⁴⁷

Příklad: Kdyby spolupracující partneři v případě *Hamburg* postavili spalovnu odpadů s kapacitou převyšující jejich potřebu s cílem prodávat volnou kapacitu se ziskem na otevřeném trhu, neřídila by se jejich spolupráce pouze ohledy a požadavky souvisejícími s veřejným zájmem.

3.4. Shrnutí

Z výše uvedených skutečností je možno dojít k závěru, že se na běžné veřejné zakázky mezi zadavateli nadále vztahují povinnosti související s veřejnými zakázkami (např.

---

⁴⁶ Srov. rozsudek Soudního dvora ve věci Komise proti Německu, C-275/08, Sb. rozh. 2009, s. I 00168.

⁴⁷ Pokud by z praktických důvodů toto absolutní vyloučení bylo proti obecnému veřejnému zájmu, kterým se spolupráce řídí (např. ekonomicky odůvodněné využívání zdrojů), mohla by být přípustná i vysloveně doplňková a okrajová činnost se subjekty, které se spolupráce neúčastní (např. odůvodněné využití náhodně volných kapacit).

nákup určitých služeb od jiného zadavatele). Zadavatelé však mohou vytvořit struktury vzájemné spolupráce, ať už jsou institucionalizované, či nikoli.⁴⁸

Podle názoru útvary Komise představují obě formy vzájemné spolupráce veřejných orgánů – vertikální i horizontální – dva stejně dostupné způsoby, jak mohou zadavatelé uspořádat výkon svých veřejných úkolů mimo oblast působnosti práva EU o zadávání veřejných zakázek. Soudní dvůr jasně potvrdil, že právo EU nevyžaduje, aby zadavatelé používali pro společné provádění svých úkolů ve veřejném zájmu nějakou konkrétní právní formu. I když se jedná strukturou o dva různé typy spolupráce v rámci veřejného sektoru mimo oblast působnosti práva EU o veřejných zakázkách, mají několik společných rysů.

- Používání vlastních zdrojů při spolupráci s druhými

Zadavatel může vykonávat úkoly ve veřejném zájmu svými vlastními prostředky, aniž by se musel obrátit na subjekty mimo své vlastní organizační složky, a může tak učinit ve spolupráci s jinými zadavateli⁴⁹, buď v rámci institucionalizované spolupráce prostřednictvím společně kontrolovaného interního subjektu, nebo bez ustavení takovéto institucionalizované formy.

- Účastní se pouze zadavatelé, bez účasti soukromého kapitálu

Za druhé se z judikatury Soudního dvora⁵⁰ zdá zřejmé, že aby mohla být jakákoli vzájemná spolupráce veřejných orgánů vyňata z působnosti pravidel EU týkajících se veřejných zakázek, musí zůstat výhradně veřejná. Účast soukromého kapitálu v jednom ze spolupracujících subjektů tudíž brání tomu, aby byla daná spolupráce vyňata z působnosti pravidel pro zadávání veřejných zakázek.⁵¹

- Jiná než tržní orientace

Pokud jsou spolupracující subjekty tržně orientované, jsou v přímé hospodářské soutěži se soukromými subjekty a mají stejné nebo podobné obchodní cíle a nástroje. Do

---

⁴⁸ Existuje argument, že vstup Lisabonské smlouvy v platnost postaví tuto judikaturu Soudního dvora do jiného světla. Je pravda, že velké změny, které přinesla Lisabonská smlouva, ovlivňují právní systém EU jako celek a při výkladu sekundárních právních předpisů EU by to mělo být zohledněno. Jednou z významných změn zavedených Lisabonskou smlouvou je uznání místní a regionální samosprávy (čl. 4 odst. 2 SFEU). Článek 1 Protokolu (č. 26) o službách veřejného zájmu navíc uznává zásadní úlohu a široké rozhodovací pravomoci celostátních, regionálních a místních orgánů při poskytování, pořizování a organizování služeb obecného hospodářského zájmu, aby tyto služby co nejlépe odpovídaly potřebám uživatelů. Tato ustanovení potvrzují právo orgánů rozhodovat, jakým způsobem uskutečňovat služby, které jsou povinny poskytovat veřejnosti. Na druhé straně, i když existence tohoto práva nebyla zpochybňována ani v minulosti, je jasné, že je třeba jej vykonávat v souladu s dalšími ustanoveními práva EU. Proto by určitá rozhodnutí přijatá zadavateli mohla implikovat nutnost souladu s právem EU týkající se zadávání veřejných zakázek. Právo EU nevyžaduje, aby zadavatelé zadávali zakázky externě, ale vyžaduje, aby bylo zajištěno, že pokud se zadavatelé rozhodnou zapojit samostatný subjekt – veřejný nebo soukromý – na komerčním základě, stane se tak transparentním a nediskriminačním způsobem.

⁴⁹ Coditel, body 48 a 49, Hamburg, bod 45.

⁵⁰ Rozsudek Soudního dvora ve věci Stadt Halle, C-26/03.

⁵¹ Stadt Halle, Hamburg, body 44 a 47.

spolupráce, která je vyňata z působnosti pravidel pro veřejné zakázky a je zaměřena na plnění veřejného úkolu, by měly být zapojeny pouze subjekty, které nejsou aktivní na trhu především pro obchodní účely. Jde hlavně o důsledek skutečnosti, že spolupracující partneri musí být zadavateli. Vzhledem k svému statusu musí veřejné orgány omezit své činnosti, zatímco veřejnoprávní subjekty musí být „zřízeny za zvláštním účelem uspokojování potřeb obecného zájmu, který nemá průmyslovou nebo obchodní povahu“.

Při vertikální spolupráci musí interní subjekt navíc vykonávat většinu svých činností pro zadavatele, který jej kontroluje. Veškerá činnost vykonávaná na trhu musí zůstat doplňková k základním činnostem, protože případná tržní orientace by zpochybnila společnou kontrolu vyžadovanou při vertikální spolupráci.

Pokud jde o horizontální spolupráci, stanovil Soudní dvůr, že pokud se spolupráce mezi veřejnými orgány řídí pouze ohledy a požadavky souvisejícími se sledováním cílů ve veřejném zájmu, nemůže zpochybnit hlavní cíl pravidel EU v oblasti veřejných zakázek, totiž volný pohyb služeb a otevření nenarušované hospodářské soutěže ve všech členských státech.⁵² To je případ, kdy spolupráce nezahrnuje žádné komerční ohledy.

- Druh spojení mezi spolupracujícími partnery

Soudní dvůr v rozsudku ve věci *Hamburg* zdůraznil, že právo EU nevyžaduje, aby zadavatelé používali pro společné provádění úkolů ve veřejném zájmu nějakou konkrétní právní formu. I když takový požadavek neexistuje, podíváme-li se na dvě formy vertikální a horizontální spolupráce v rámci veřejného sektoru, je třeba si uvědomit, že druh spojení mezi spolupracujícími subjekty i potřeby, které je třeba řešit, jsou odlišné.

Při institucionalizované spolupráci by přítomnost (společné) interní kontroly mohla vést k tomu, že bude vyňata z působnosti režimu EU pro zadávání veřejných zakázek i dohoda, na kterou by se za normálních okolností tento režim vztahoval. Jinými slovy, interní výjimka se týká zadání veřejné zakázky na vykonání úkolu za úplatu, na které se vztahuje jiný režim.

Naopak v případě neinstitucionalizované spolupráce – aby se tato spolupráce odlišila od běžné veřejné zakázky – se zdá být důležité, že pro neinstitucionalizovanou spolupráci jsou charakteristická vzájemná práva a povinnosti jdoucí nad rámec „vykonání úkolu za úplatu“ a skutečnost, že cíl spolupráce není obchodní povahy.

---

⁵² Hamburg, bod 47.

Souhrnná tabulka

I. Veřejná zakázka mezi nezávislymi zadavateli → použití pravidel pro veřejné zakázky

II. Veřejný úkol vykonávaný společně zadavateli za použití vlastních prostředků

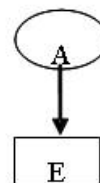
a) Interní kontrola (zadavatel zadává zakázku svému internímu subjektu)

Tři společné podmínky:

- v interním subjektu není zapojen soukromý kapitál
- zadavatel (nebo zadavatelé společně) vykonává (vykonávají) nad interním subjektem kontrolu podobnou té, kterou by zadavatel vykonával nad vlastními organizačními složkami
- interní subjekt vykonává většinu svých činností pro kontrolujícího zadavatele nebo kontrolující zadavatele

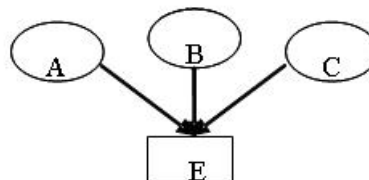
Svůj vlastní interní subjekt kontroluje jediný zadavatel

A je zadavatel a E je samostatný právní subjekt, který je organizačně i ekonomicky závislý na A

Interní subjekt kontroluje společně několik zadavatelů

A, B a C jsou zadavatelé a E je samostatný právní subjekt, který je organizačně i ekonomicky závislý na všech třech zadavatelích

b) Spolupráce mezi zadavateli bez vytvoření zvláštní struktury

Tři podmínky:

- dohoda se týká pouze zadavatelů, neúčastní se soukromý kapitál
- dohoda má na rozdíl od běžné veřejné zakázky povahu skutečné spolupráce zaměřené na společné provedení společného úkolu a
- spolupráce se řídí pouze ohledy souvisejícími s veřejným zájmem.

4. VÝKON VEŘEJNÉHO ÚKOLU ZA VYUŽITÍ EXTERNÍCH PROSTŘEDKŮ – JINÉ VZÁJEMNÉ VZTAHY MEZI VEŘEJNÝMI ORGÁNY

Tento oddíl se věnuje situacím, kdy je úkol ve veřejném zájmu svěřený zadavateli prováděn výhradně za použití externích prostředků ve vztahu k zadavateli. K tomu může dojít, pokud je **pravomoc** provést určitý veřejný úkol jako taková přenesena na jiný veřejný orgán. **Výkon** daného úkolu může být rovněž svěřen jinému subjektu. To se může stát a) bez navázání smluvního vztahu, nebo ii) oslovením jiného zadavatele, který požívá výlučné právo, nebo iii) prostřednictvím společné zakázky s jinými zadavateli nebo přes ústřední nákupní subjekty.

4.1. Přerozdělení pravomocí mezi veřejné orgány

Zákonná pravomoc k výkonu veřejného úkolu se dá chápat jako výlučná povinnost a právo provést tento úkol vlastními administrativními, technickými nebo jinými prostředky, nebo k tomu využít externích subjektů. Pojem pravomoci k danému veřejnému úkolu rozumíme veřejnou moc potřebnou ke stanovení regulačního rámce pro plnění tohoto úkolu na úrovni dotyčného orgánu.

Organizace vnitrostátní správy jako taková nespadá do pravomoci EU. Je proto na jednotlivých členských státech, aby (re)organizovaly svoji správu a – v rámci této reorganizace – umožnily přenesení pravomocí provádět dané veřejné úkoly z jednoho veřejného orgánu na jiný. (Z charakteru tohoto procesu vyplývá, že se jej neúčastní žádné soukromé subjekty nebo subjekty se smíšeným kapitálem.)

Cílem pravidel pro zadávání veřejných zakázek je upravovat situace, kdy zadavatel nakupuje zboží, služby nebo práce, tj. nakupuje výsledek určité ekonomické činnosti, aby uspokojil své vlastní potřeby nebo potřeby občanů. Zadavatel, které přenesou všechny pravomoci pro výkon daného veřejného úkolu, nenakupuje žádnou službu pro své vlastní účely. Namísto toho předává odpovědnost za určitý úkol jinému subjektu.

Přenesení pravomoci k určitému veřejnému úkolu z jednoho zadavatele na jiného pravidla pro zadávání veřejných zakázek, které částečně vycházejí z článku 56 SFEU (bývalý článek 49 Smlouvy o ES), tj. z volného pohybu služeb, neupravují.

Přenesení pravomoci provést určitý veřejný úkol z jednoho veřejného orgánu na jiný s sebou nese přenesení jak veřejné moci, tak i souvisejících ekonomických činností. Např. v oblasti nakládání s odpadem znamená přenesení všech pravomocí, že je přeneseno i právo stanovit tarify, pravidla sběru, třídění, skladování i zpracování odpadu a rovněž i právo řídit a konečně i provést úkol na základě těchto pravidel. Veškerá tyto práva tvoří veřejnou moc. Součástí těchto práv je i právo stanovit, jakým způsobem mají být uskutečněny konkrétní ekonomické činnosti, které je třeba provést při plnění veřejného úkolu (např. sběr, přeprava, skladování, likvidace a recyklace odpadu) – zda to provede veřejný orgán sám nebo třetí strana, kterou tím pověří.

I když k takovým situacím v členských státech, kde se přenášejí pravomoci, dochází, ani právní předpisy EU, ani judikatura Soudního dvora je výslovně neuznává.

V jednom případě⁵³ Soudní dvůr odkázal na přechod veřejné moci, když se členský stát odvolával na přenesení pravomoci z veřejného orgánu na třetí osobu. Podle této judikatury k přenesení pravomocí **nedochází**, pokud

- původně příslušnému veřejnému subjektu zůstává hlavní odpovědnost za projekt, protože se podle právních předpisů nemůže vzdát svých úkolů;
- nový subjekt může podniknout příslušné právní kroky až po té, kdy původně příslušný veřejný subjekt udělí svůj souhlas, a
- nový subjekt je financován veřejným subjektem původně příslušným splnit jeho úkol, v důsledku čehož nemá prostor k manévrování.

Z toho vyplývá, že charakteristickým rysem přenesení pravomocí z jednoho veřejného orgánu na druhý v rámci reorganizace veřejné správy je komplexnost přenosu. Orgánu, který pravomoc přenáší, nezůstává žádná odpovědnost. Subjekt, na nějž je pravomoc přenesena, musí tuto pravomoc vykonávat nezávisle a na vlastní odpovědnost.

Zejména nezůstává orgánu přenášejícímu pravomoc právo určovat výkon ekonomických činností uskutečňovaných v souvislosti s příslušným veřejným úkolem. Tyto ekonomické činnosti se uskutečňují v působnosti subjektu, na nějž byly pravomoci přeneseny.

Tím se ovšem nevylučuje, že by orgán přenášející pravomoci mohl mít určitý vliv na konkrétní organizaci výkonu dotyčného veřejného úkolu. Ve skutečnosti by mohli být úředníci veřejného orgánu přenášejícího pravomoci členy výkonných nebo řídicích orgánů subjektu, na nějž byla pravomoc provést dotyčný veřejný úkol přenesena. Orgán přenášející pravomoc si může rovněž ponechat právo na získávání určitých informací.

Na tomto základě lze dojít k závěru, že jestliže se např. několik veřejných orgánů rozhodne vytvořit nový subjekt, na který přenesou v plném rozsahu nějakou konkrétní pravomoc, nebo pokud se veřejný orgán rozhodne přenést svoji pravomoc na již existující subjekt a veřejný úkol pak bude vykonán tímto subjektem naprosto nezávisle a na jeho vlastní odpovědnost a veřejné orgány přenášející pravomoc si neponechají kontrolu nad touto službou, nepoužije se právo EU týkající se zadávání veřejných zakázek.

4.2. Mimosmluvní přidělení úkolů

Směrnice EU o zadávání veřejných zakázek předpokládají existenci smlouvy, která vyžaduje nejméně dva, právně odlišné subjekty, které na sobě nejsou závislé, pokud jde o rozhodování.⁵⁴ Smlouva v zásadě vyjadřuje shodu vůlí, z níž vyplývá, že strany smlouvy jsou schopny rozhodnout, zda chtějí navázat nebo ukončit smluvní vztah⁵⁵. Na existenci

---

⁵³ Rozsudek Soudního dvora ve věci Komise proti Francii, C-264/03, Sb. rozh. 2005, s. I 08831, bod 54. Viz také stanovisko generálního advokáta Madura ze dne 24. listopadu 2004, bod 39 až 41.

⁵⁴ Teckal, bod 51.

⁵⁵ Rozsudek Soudního dvora ve věci Asociación Nacional de Empresas Forestales (Asemfo) proti Transformación Agraria SA (Tragsa) a Administración del Estado, C-295/05, Sb. rozh. 2007, s. I

smlouvy ukazuje i schopnost stran vyjednávat o skutečném obsahu poskytovaných služeb a tarifech těchto služeb⁵⁶. Ze smlouvy vyplývá synalagmatický vztah. Pokud smlouva neexistuje, nepoužijí se směrnice EU o zadávání veřejných zakázek. Podle judikatury Soudního dvora platí, že pokud subjekt vykonává činnosti spíše kvůli svým povinnostem vyplývajícím z vnitrostátních právních předpisů než na smluvním základě, směrnice EU o zadávání veřejných zakázek se na to nevztahují.

Konkrétněji, v případě *Tragsa*⁵⁷ došel Soudní dvůr k závěru, že na základě příslušných vnitrostátních předpisů neměl veřejný podnik Tragsa na výběr a mohl pouze akceptovat úkol nebo tarif za své služby, ale ze zákona byl povinen provést příkaz zadavatele, neboť byl nástrojem a technickou službou uvedeného orgánu. Soudní dvůr shledal, že vztahy podniku Tragsa se zadavateli využívajícími jeho služby neměly smluvní povahu, ale byly v každém případě vnitřní, závislé a podřízené.⁵⁸ V důsledku toho se na tento vztah nevztahovaly směrnice EU o zadávání veřejných zakázek.

Je však třeba poznamenat, že použití Smlouvy o fungování EU nezávisí na existenci smlouvy. Smlouva se použije vždy, když zadavatel „svěří poskytování hospodářských činností třetímu subjektu“⁵⁹. A naopak, Soudní dvůr uznává interní výjimku i v rámci Smlouvy.

4.3. Vztah mezi pravidly pro zadávání veřejných zakázek a některými výlučnými právy

Pokud zadavatel požívá výlučného práva ve smyslu článku 18 směrnice 2004/18/ES, mohou jiní zadavatelé zadat příslušné veřejné zakázky na služby pouze tomuto subjektu. Hlavním důvodem tohoto ustanovení je snaha vyhnout se soutěžnímu výběrovému řízení v případech, kdy může být dotyčná zakázka – vzhledem k existenci výlučného práva – zadána výhradně jen jednomu subjektu.

V rámci obecné rozpravy by se mohl pojem „výlučná práva“ vztahovat na zcela odlišné jevy v rozsahu od vyhrazení celého ekonomického sektoru pro veřejné orgány až po výlučné zadání jednoho konkrétního úkolu jednomu konkrétnímu podniku. Ne všechna výlučná práva však odůvodňují výjimku ze zadání veřejných zakázek na služby. Článek 18 stanoví, že příslušné výlučné právo musí být uděleno podle vyhlášených právních a správních předpisů, které jsou slučitelné se Smlouvou. **Článek 18 se navíc týká pouze práv udělených konkrétním veřejnoprávním subjektům na výlučné poskytování určitých služeb veřejnému sektoru.** Omezení této výjimky na zakázky udělené subjektům, které jsou samy zadavatelem, zajišťuje konkurenci při zadávání zakázek na navazujících trzích, protože zadavatel požívající výlučného práva se musí při vlastních nákupech řídit směrnicemi EU o zadávání veřejných zakázek.

02999, bod 54, a ve věci Asociación Profesional de Empresas de Reparto y Manipulado de Correspondencia proti Administración General del Estado, C-220/06, Sb. rozh. 2007, s. I 12175, bod 55.

⁵⁶ Viz výše.

⁵⁷ Rozsudek Soudního dvora ve věci Tragsa, C-295/05.

⁵⁸ Tragsa, C-295/05, bod 51.

⁵⁹ Parking Brixen, bod 61.

- Slučitelnost se Smlouvou

Vyhlášené právní a správní předpisy musí být v souladu s příslušnými pravidly Smlouvy, zejména s článkem 49 SFEU (bývalý článek 43 Smlouvy o ES) a s článkem 56 SFEU (bývalý článek 49 Smlouvy o ES) a s pravidly a zásadami, které z těchto článků plynou. Tato pravidla a zásady zahrnují nediskriminaci, transparentnost, proporcionalitu, vzájemné uznávání a ochranu práv jednotlivců.

Výlučné právo, které podle definice omezuje volný pohyb služeb jiných subjektů, je odůvodněno pouze za určitých podmínek.⁶⁰

Výlučné právo tedy musí být odůvodněno buď výjimkou výslovně stanovenou Smlouvou (výkon veřejné moci (článek 51 SFEU (bývalý článek 45 Smlouvy o ES)), důvody veřejného pořádku, veřejné bezpečnosti a ochrany zdraví (článek 52 SFEU (bývalý článek 46 Smlouvy o ES))), nebo v souladu s judikaturou Soudního dvora naléhavými důvody obecného zájmu, které musí být vhodné pro dosažení sledovaného cíle, nesmějí překračovat meze toho, co je k dosažení tohoto cíle nezbytné, a v každém případě musejí být uplatňována nediskriminačně^{61, 62}.

- Vyžaduje požadavek zákazu diskriminace, aby bylo výlučné právo uděleno na základě soutěže?

Jak již bylo uvedeno, článek 18 se týká práv udělených konkrétním veřejnoprávním subjektům na výlučné poskytování určitých služeb veřejnému sektoru. Je-li omezení volného pohybu služeb odůvodněno naléhavým požadavkem v obecném zájmu, je jednou z podmínek, kterou je třeba splnit, že dotyčné opatření nesmí být diskriminační. To znamená, že žádný soukromý subjekt by obecně neměl získat výhodnější postavení než jeho konkurence. Proto je v případě, že by mělo být zadavateli s účastí soukromého kapitálu přiznáno nějaké výlučné právo (k tomu může dojít u veřejnoprávního subjektu), obtížné představit si, jak by bylo možné dodržet tuto zásadu bez transparentního řízení

---

⁶⁰ Rozsudek Soudního dvora ve věci Sporting Exchange Ltd, vystupující pod firmou „Betfair“, proti Minister van Justitie, C-203/08, Sb. rozh. 2010 dosud nezveřejněný, body 23 až 25, Markku Juhani Läärä, Cotswold Microsystems Ltd a Oy Transatlantic Software Ltd proti Kihlakunnansyyttäjä (Jyväskylä) a Suomen valtio (Etat finlandais), C-124/97, Sb. rozh. 1999, s. I 06067, body 29 až 31, Liga Portuguesa de Futebol Profissional a Bwin International Ltd proti Departamento de Jogos da Santa Casa da Misericórdia de Lisboa, C-42/07, Sb. rozh. 2009, s. I 07633, body 52 až 55.

⁶¹ Rozsudek Soudního dvora ve věci Gambelli, C-243/01, Sb. rozh. 2003, s. I 13031, bod 65, Rozsudek Soudního dvora ve věci Stichting Collectieve Antennevoorziening Gouda a další proti Commissariaat voor de Media, C-288/89, Sb. rozh. 1991, s. I 04007

⁶² Rozhodnutí o udělení výlučných práv podnikům může navíc znamenat porušení Smlouvy, pokud nejsou řádně specifikovány požadavky na veřejnou službu, které má poskytovatel služby plnit (rozsudek Soudního dvora ve věci Silver Line Reisebüro, C-66/86, Sb. rozh. 1989, s. I 803), pokud není poskytovatel služby očividně schopen splnit tento požadavek (rozsudek Soudního dvora ve věci Höfner, C-41/90, Sb. rozh. 1991, s. I 1979) nebo pokud existuje alternativní způsob splnění požadavků, který by měl méně nepříznivý vliv na soutěž (rozsudek Soudu prvního stupně ve věci Vlaamse Televisie Maatschappij, T-266/97, Sb. rozh. 1999, s. II 2329). Podmínka, že udělení výlučného práva je slučitelné se Smlouvou, rovněž není splněna, pokud opatření, podle něž se přiznává, není slučitelné se sekundárními právními předpisy EU (rozsudek Soudního dvora ve věci Correos, C-220/06, body 64 až 66).

zajišťujícího rovné zacházení.⁶³ Na druhé straně by to vzhledem k historii a účelu článku 18 i k nejnovější judikatuře ke srovnatelným situacím nemuselo být nezbytné, pokud je příjemce výlučného práva státní orgán jako zadavatel bez účasti soukromého kapitálu.⁶⁴

4.4. Vztahy mezi zadavateli v souvislosti s dohodami o společném nebo ústředním nákupu

Společné zadávání zakázek může mít mnoho rozlišných forem od organizování jedné konkrétní společné výzvy k podávání nabídek přes systematické využívání specializace (např. jeden zadavatel, který odpovídá za určité typy zakázek, jehož využívají všechny dotyčné subjekty, jiný, který provádí jiný typ zadávání zakázek, atd.) až po vytvoření zvláštní struktury (orgánu) pro společné zadávání zakázek. V závislosti na zvolené metodě vztahy mezi různými účastníky mohou a nemusí podléhat pravidlům EU pro zadávání veřejných zakázek.

V případě prosté správní spolupráce na vypracování společných specifikací, která nevyžaduje žádné úplatné smlouvy mezi stranami, tj. jestliže se veřejné orgány omezí na organizování společné výzvy k podávání nabídek, uplatňují společně pravidla pro zadávání veřejných zakázek, ale na jejich spolupráci se tato pravidla nevztahují. V čl. 1 odst. 9 směrnice 2004/18/ES jsou „veřejní zadavatelé“ definováni mimo jiné jako sdružení tvořená jedním či více takovými orgány (tedy jedním nebo více regionálními nebo místními orgány nebo veřejnoprávními subjekty). Toto ustanovení by mohlo být zajímavé v souvislosti se vzájemnou spoluprací veřejných orgánů.

V členských státech se kromě toho vyvinuly některé způsoby centralizace nákupů. Ústřední nákupní subjekty jsou zadavatelé odpovídající za provedení nákupů nebo zadání veřejných zakázek nebo uzavření rámcových dohod pro jiné zadavatele. Článek 11 směrnice 2004/18/ES výslovně stanoví, že veřejní zadavatelé mohou nakupovat stavební práce, dodávky nebo služby od ústředního nákupního subjektu nebo jeho prostřednictvím. Ústřední nákupní subjekty mohou fungovat buď jako velkoobchodník (nakupuje, takže jiné orgány mohou nakupovat *od* něj), nebo mohou jednat jako prostředník, který se věnuje zadávacímu řízení a správě smluv, takže jiné orgány mohou nakupovat *jeho prostřednictvím*. V obou případech není třeba uspořádat zadávací řízení, pokud jde o vztah mezi ústředním nákupním subjektem a orgány, které jej využívají, za předpokladu, že sám ústřední nákupní subjekt zadal své zakázky v souladu s příslušnou směrnicí EU o zadávání veřejných zakázek.

---

⁶³

Viz obdobně rozsudek Soudního dvora ve věci Sporting Exchange Ltd., C-203/08, body 47 a 50.

⁶⁴

Tamtéž, body 59 a 60.

PŘÍLOHA I

Seznam rozsudků

Rozsudek Soudního dvora ve věci Komise proti Německu, C-480/06, Sb. rozh. 2009, s. I 04747

Rozsudek Soudního dvora ve věci Teckal Srl proti Comune di Viano a Azienda Gas-Acqua Consorziale (AGAC) di Reggio Emilia, C-107/98, Sb. rozh. 1999, s. I 08121

Rozsudek Soudního dvora ve věci Komise proti Španělsku, C-84/03, Sb. rozh. 2005, s. I 00139

Rozsudek Soudního dvora ve věci Stadt Halle a RPL Recyclingpark Lochau GmbH proti Arbeitsgemeinschaft Thermische Restabfall- und Energieverwertungsanlage TREA Leuna, C-26/03, Sb. rozh. 2005, s. I 00001

Rozsudek Soudního dvora ve věci Coditel Brabant SA proti Commune d'Uccle and Région de Bruxelles-Capitale, C-324/07, Sb. rozh. 2008, s. I 08457

Rozsudek Soudního dvora ve věci Sea Srl proti Comune di Ponte Nossa, C-573/07, Sb. rozh. 2009, s. I 08127

Rozsudek Soudního dvora ve věci Komise proti Rakousku, C-29/04, Sb. rozh. 2005, s. I 09705

Rozsudek Soudního dvora ve věci Carbotermo SpA a Consorzio Alisei proti Comune di Busto Arsizio a AGESP SpA., C-340/04, Sb. rozh. 2006, s. I 04137

Rozsudek Soudního dvora ve věci Parking Brixen GmbH proti Gemeinde Brixen a Stadtwerke Brixen AG., C-458/03, Sb. rozh. 2005, s. I 08585

Rozsudek Soudního dvora ve věci Komise proti Itálii, C-371/05, Sb. rozh. 2008, s. I 00110

Rozsudek Soudního dvora ve věci Consorzio Aziende Metano (Coname) proti Comune di Cingia de' Botti, C-231/03, Sb. rozh. 2005, s. I 07287

Rozsudek Soudního dvora ve věci Komise proti Německu, C-275/08, Sb. rozh. 2009, s. I 00168

Rozsudek Soudního dvora ve věci Komise proti Francii, C-264/03, Sb. rozh. 2005, s. I 08831

Rozsudek Soudního dvora ve věci Asociación Nacional de Empresas Forestales (Asemfo) proti Transformación Agraria SA (Tragsa) a Administración del Estado, C-295/05, Sb. rozh. 2007, s. I 02999

Rozsudek Soudního dvora ve věci Sporting Exchange Ltd, vystupující pod firmou „Betfair“, proti Minister van Justitie, C-203/08, Sb. rozh. 2010 dosud nezveřejněný

Rozsudek Soudního dvora ve věci Markku Juhani Läära, Cotswold Microsystems Ltd a Oy Transatlantic Software Ltd proti Kihlakunnansyyttäjä (Jyväskylä) a Suomen valtio (Etat finlandais), C-124/97, Sb. rozh. 1999, s. I 06067

Rozsudek Soudního dvora ve věci Liga Portuguesa de Futebol Profissional a Bwin International Ltd proti Departamento de Jogos da Santa Casa da Misericórdia de Lisboa, C-42/07, Sb. rozh. 2009, s. I 07633

Rozsudek Soudního dvora ve věci Gambelli, C-243/01, Sb. rozh. 2003, s. I 13031

Rozsudek Soudního dvora ve věci Stichting Collectieve Antennevoorziening Gouda a další proti Commissariaat voor de Media, C-288/89, Sb. rozh. 1991, s. I 04007

Rozsudek Soudního dvora ve věci Silver Line Reisebüro, C-66/86, Sb. rozh. 1989, s. I 803

Rozsudek Soudního dvora ve věci Höfner, C-41/90, Sb. rozh. 1991, s. I 1979

Rozsudek Soudu prvního stupně ve věci Vlaamse Televisie Maatschappij, T-266/97, Sb. rozh. 1999, s. II 2329

Rozsudek Soudního dvora ve věci Asociación Profesional de Empresas de Reparto y Manipulado de Correspondencia proti Administración General del Estado, C-220/06, Sb. rozh. 2007, s. I 12175